

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten

Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner (SOU 2018:2)

Er beteckning Ju2018/0048/L5

Kriminalvården, som noterar att utredaren i aktuellt betänkande getts en mycket snäv tidsram för att lägga fram de föreslagna åtgärderna, lämnar följande synpunkter.

I utredningen föreslås ett nytt brott, *blåljussabotage*, som syftar till att säkerställa att polis, räddningstjänst och ambulanssjukvård kan fullgöra sina uppdrag utan att bli hindrade eller försenade på grund av brottsliga angrepp eller andra otillbörliga åtgärder. Kriminalvården ser positivt på att det införs ett utökat straffrättsligt skydd för dessa myndigheters verksamheter men bedömer samtidigt att det finns anledning att överväga hur det aktuella brottet ska benämnas. Som utredningen konstaterar bör en brottsbenämning vara kort och informativ. Den bör samtidigt ge en rättvisande bild av innehållet i straffbestämmelsen. Enligt Kriminalvårdens uppfattning ger inte benämningen blåljussabotage en tillräckligt tydlig bild av vilka gärningar som bestämmelsen syftar till att straffbelägga. Användandet av begreppet blåljus ger intrycket av att den aktuella bestämmelsen enbart tar sikte på angrepp mot eller hindrande av de akuta uppdrag där de aktuella myndigheterna använder sig av blåljus och sirener för att påkalla fri väg. Bestämmelsen avser dock inte enbart akuta insatser utan även verksamhet som att patrullera, att hämta någon till förhör eller att genomföra en sjuktransport anses ingå i ett sådant uppdrag som det straffbeläggs att hindra eller försena.

Utöver benämningen av det nya brottet menar Kriminalvården att det även finns anledning att ytterligare överväga vilka myndigheters verksamhet som är i behov av ett mer övergripande och heltäckande straffrättsligt skydd. Det är i detta sammanhang otillfredsställande att Kriminalvårdens verksamhet inte alls berörs i utredningen. Kriminalvården bedriver idag verksamhet såväl inom myndighetens institutioner som ute i samhället, både i de utsatta områdena och i landet i övrigt. Inom frivårdsverksamheten förekommer t.ex. vid verkställande av fängelsepåföljder enligt lag (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll att myndighetens personal utför besök och kontroller i dömda personers bostäder och på deras arbetsplatser. Inom anstalts- och häktesverksamheten utför personalen bevaknings- och tillsynsuppdrag i samband med intagnas permissioner. Frivårdens arbete sker alltid i civila kläder medan personal inom anstalts- och häktesverksamheten vid bevakningsuppdrag normalt bär uniform.

Kriminalvården bedriver därutöver transportverksamhet där myndigheten transporterar frihetsberövade personer. Samtliga transporter utförs med uniformerad personal och i bilar

försedda med myndighetens logotyp. Kriminalvårdens transportverksamhet bedrivs på samma sätt som blåljusverksamheten mobilt och med relativt små enheter, med samma svårigheter att förebygga risker genom t.ex. inpasseringskontroll eller förstärkt skalskydd på byggnader. Även Kriminalvårdens personal och fordon utsätts för angrepp som får påverkan på såväl enskilda transportuppdrag som hur myndighetens transportverksamhet bedrivs. Under det senaste året har det bl.a. förekommit händelser med inslag av hot mot personalen och olika former av skadegörelse på myndighetens bilar då de stått parkerade. I slutet av 2017 sattes också en av myndighetens bilar i brand.

Utöver de transporter som utförs inom ramen för myndighetens egen verksamhet transporterar Kriminalvården även frihetsberövade personer på uppdrag av andra myndigheter. Dessa transportuppdrag avser inte enbart transporter mellan institutioner utan det förekommer även transporter till t.ex. sjukvårdsinrättningar som finns på olika platser i landet, bl.a. i de socialt utsatta områdena. Behovet av Kriminalvårdens hjälp med transporter finns dygnet runt och i vissa fall med mycket kort inställetid. Ett angrepp som hindrar exempelvis en transport till en sjukvårdsinrättning kan få allvarliga konsekvenser där enskilda personer riskerar att bli lidande.

Med hänsyn till de likheter som finns mellan framförallt Kriminalvårdens transportverksamhet och blåljusverksamheten framstår det inte som motiverat att den straffrättsliga reaktionen på angrepp mot de olika verksamheterna skiljer sig åt. Enligt Kriminalvårdens uppfattning finns det istället ett behov av ett motsvarande straffrättsligt skydd även för den verksamhet som Kriminalvården bedriver. Det bör här även beaktas att de föreslagna skillnaderna i straffrättsligt skydd också riskerar att påverka Kriminalvårdens möjligheter att bidra till att stärka den statliga närvaron i socialt utsatta områden.

Om utredningens förslag genomförs bör beaktas att i de transporter som Kriminalvården utför på uppdrag av andra myndigheter innefattas även transporter av frihetsberövade som överlämnats av Polismyndigheten enligt 29 a § polislagen (1984:387). Samma transportuppdrag kommer då att kunna ha olika straffrättsliga skydd beroende på vilken myndighet som utför det. Ett överlämnande ska idag ta sin utgångspunkt i det förväntade behovet av polisens särskilda kompetens vid transporten men enligt Kriminalvårdens uppfattning bör också det utökade straffrättsliga skyddet för Polismyndighetens transportuppdrag vägas in i bedömningen av om en transport ska överlämnas till Kriminalvården. Detta bör belysas närmare i den fortsatta hanteringen av utredningens förslag.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Nils Öberg efter föredragning av verksjuristen Martin Lorentzon. I den slutliga handläggningen av ärendet har även deltagit chefsjuristen Elisabeth Lager och t.f. chefen för sektionen för verksjuridik Per Henrik Hedbrant.

Nils Öberg

Martin Lorentzon